

TÜRK DİL KURUMU
2-4 şubat 1962 toplantısı
Tutanak Özeti

Birinci Birleşim-Birinci Oturum
2 şubat 1962, Cuma, saat: 10.30

Toplantıda bulunanlar: **DR. Mehmet Ali Ağakay, Oktay Aksoal, Doç. Gündüz Akıncı, Ömer Asım Aksoy, M.Sunullah Arısoy, Prof. DR. Tahsin Banguoğlu, Salâh Bırsel, Recai Cin, Ord.Prof.İlhami Cıvaoğlu, Hikmet Dizdaroğlu, Ba-ha Dürder, Tahir Nejat Gencen, Uluğ İğdemir, Prof. Enver Ziya Karal, Samim Kocagöz, Ağâh Sırrı Levend, Doç.Hasibe Maziçoğlu, Sami N. Özerdim, Prof.Samim Sinanoğlu, Doç.Hayri Sözen, Haldun Taner, Dr.Mehmet Tuğrul, Naim Tirali, Örd.Prof.Suut Kemal Yetkin.**

Toplantıda bulunamayanlar: **Nadir Nadi Abaloğlu, Prof. Ahmet Ateş, Prof. Selâhattin Batu, Prof.Dr.Saadettin Buluç, Behçet Kemal Çağlar, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Bilent Ecevit, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Behçet Necatigil, Dr. Nermi Uygur.**

Mazeretini bildirenler: Yetkin, Batu, Çağlar, Gökşen, Buluç.

Başkan: Prof.Dr. Tahsin Banguoğlu.

1.Çoğunluk olduğu görüldüğünden Başkan Prof.Dr.Tahsin Banguoğlu toplantıyı açtı; gündeme geçmeden önce, geçen toplantıdan bu yana ölen Kurum üyeleriyle tanınmış kişilerin anıları için saygı duruşunda bulunuldu.

2. 23-25 eylül 1961 toplantısı tutanak özeti okundu. Akıncı'nın isteği üzerine, özeti gramer konusu ile ilgili beşinci sayfasının beşinci bölümündeki (a) maddesinin Banguoğlu, Sinanoğlu ve Maziçoğlu'ndan kurulu üçlü komisyonun sadece Dilâçar'ın önsözünü incelemesi şeklinde düzeltilmesi uygun görüldü. Tutanak özeti bu değişiklikle birlikte kabul edildi.

3. Başkan, Cumhurbaşkanı Gürsel'in Kuruma ziyareti üzerine bilgi verdi.

4. Kol raporlarının okunmasına geçildi. Derleme-Tarama Kolu raporu okundu.

a) Ses alma makinesi ile derleme yapılması konusunun Derleme-

Tarama Kolu "Danışma Kurulu" tarafından yeniden ele alınarak incelenmesine karar verildi. Derleme Kolu raporunda karar konusu olan diğer maddeler, Danışma Kurulu raporu okunduktan sonra kararı alınmak üzere, sonraki oturuma bırakıldı.

b) Kol raporu oya sunulup kabul edildi.

5. Gramer Kolu raporunun okunmasına geçildi.

a) Dillîçar'ın "Önsöz"ünü inceleyen komisyonun raporu okundu. Rapor üzerinde konuşuldu ve komisyonun üçüncü üyesi olan Banguoğlu'nun da eseri inceliyerek fikrini bildirmesine karar verildi.

6. Başkan, öğleden sonra bulunamayacağından, yerine Karal'ın Başkanlık etmesini önerdi ve kabul edildi.

Birinci Birleşim-İkinci Oturum

2 Şubat 1962, Cuma, saat 15.00

1. Başkan Karal, yoğunluk olduğunu bildirerek oturumu açtı. Sözlük Kolu raporu okundu. Raporun okunmasından sonra Ağakay, sağlığı elveremediği için Sözlük Kolu Başkanlığından çekildiğini bildiren mektubunu okudu.

a) İngilizce-Türkçe Sözlük yarışması şartlaşması okundu. Üzerinde konuşuldu. Madde madde okunup gerekli eklemeler yapıldıktan sonra şartlaşma oya konup kabul edildi.

b) Sözlük Kolu'nun, Etimoloji Sözlüğü konusunda bir şartlaşma hazırlayarak gelecek toplantıya getirilmesine, şartlaşmada, türkçe kelimelere öncelik vermek, dilimizden atmak istenilen kelimeleri almak ilkeleri gözönünde alınmasına karar verildi.

2. Tanıtma Kolu raporu okundu.

a) Tanıtma Kolu raporunda önerilen Kurum toplantı salonunun diğer prensip olarak kabul edildi.

b) Tanıtma Kolu'nun çalışacak en az bir kişiye ihtiyacı olduğu prensip olarak kabul edildi. Rapor tümü ile oylanıp kabul edildi.

İkinci Birleşim- Birinci Oturma

3 şubat 1962, saat 10.00

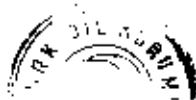
1. Başkan Karal, çoğunluk olduğunu bildirerek oturumu açtı. Tanıtma Kolu'nun dünkü oturumundan kalma, Dilâçar'ın "Türk Dil Kurumu Tarihi" tasarısı okundu. Üzerinde konuşuldu.

a) "Dil Kurumu Tarihi" adı altında yayınlanacak olan elkitabı niteliğindeki eseri, bir plân içinde, 30.yıldönümü Dil Bayramına yetiştirmek üzere hazırlıyacak olan Aksoy, Levend, Tuğrul ve Kol Başkanından kurulu komisyonun tam yetkisiyle çalışmasına ve çalışmaların Mayıs toplantısında görüşülmesine karar verildi.

2. Terim Kolu raporuna geçildi. Rapor, Kol Başkanı tarafından açıklanarak okundu. Rapor madde madde görüşüldü.

a) Genel kültür kelimeleri ile terim niteliğinde olan özel kelimelerin kullanılacağı özellikler üzerinde açıklamada bulunduktan sonra Kurum tarafından sunulacak yeni genel kültür kelimelerinin, sunulmadan önce, birer liste halinde bütün Yönetim Kurulu üyelerine bildirilmesini ve ancak Yönetim Kurulu'nun onayından geçtikten sonra yayılmasını; terim Kolu'nun faaliyetine giren bütün eserlerde geçen terimler (kelimeler) için bu yoldan gidilmesine gerek olmadığını, eski usule göre:

- 1) Eser hakkında bağzaman raporu,
- 2) Yönetim Kurulunca seçilecek komisyon raporu alınması,
- 3) Eserin birer nüshasının İstanbul ve Ankara'da Yönetim Kurulu üyelerine bir ay süre ile açık bulundurulması,
- 4) Yönetim Kurulunca verilecek basılma kararının alınması ilkesini öneren S.Şiranoğlu'nun önerisi kabul edildi.
- 5) Tamer tarafından hazırlanmış olan 600 kelimelik "Oyun Terimleri" sözlüğünün çoğaltılarak ankete sunulmasına, anket sonuçları alındıktan sonra tanımlamalı bir sözlük haline getirilmesine karar verildi.

İkinci Birleşim-İkinci Oturum

3 Şubat 1962, saat:15.00

1. Başkan Banguoğlu çoğunluk olduğunu bildirerek oturumu açtı. Terim Kolu raporunun görüşülmesine devam edildi.

a) Edebiyat terimlerini hazırlama işi Gençan'a verildi. Edebiyat Terimlerinde olsun, başka konularda olsun karşılıklar bulma yarışması yapılmasını bir dilek olarak öne süren Başkan Banguoğlu, bu konunun uygun bir zamanda yeniden görüşülmesini istedi.

b) Hukuk Terimleri konusunda Sunguroy'un Ankara'ya çağrılarak Yürütme Kurulu ile görüşüp, gerekli karara varılmasına karar verildi.

c) Din Terimlerini hazırlama işinin İbrahim Kutluk'a verilmesi oya konulup kabul edildi.

d) Felsefe Terimleri'nin Doç. Neral Uygur'a teklif edilmesine, o yapmadığı takdirde Prof.Hilmi Ziya Ülken'e verilmesine karar verildi.

e) Teknik terimler konusunda, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'ne bir yazı yazılmasına, bu yazıda:

1) Bilimsel yönden,

2) Mali yönden kendilerine nasıl yardım yapmamızı istediklerinin sorulmasına,

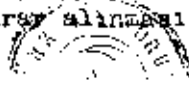
3) Odalar Birliğini temsil eden kişilerin yetkili olmadıklarını açıkladıklarının belirtilmesine,

4) İsteklerinin, yetkili organlarca görüşülüp karara bağlanması ve sonucun bildirilmesinin istenmesine karar verildi.

f) Coğrafya Terimleri Sözlüğü'nü geciktiren karar kalktığından, eserin yazardan geri istenerek olduğu gibi basılmasına karar verildi.

g) Tamamlanmış olan Halk Edebiyatı Terimleri'ni incelemek üzere Terim Kolu Başkanı, Kurum uzmanlarından Şakir Ülkütaşır, Dehri Dilgin'den kurulu bir komisyonun çalışması kabul edildi.

h) Halk Edebiyatı Terimleri'ni hazırlayan Cahit Öztelli ile Sinema Terimlerini hazırlayan Nijat Özön'e verilecek önerilerin saptanması konusunda gelecek toplantıda karar alınması kabul edildi.

1) Teknik Öğretim terimlerinin ilgililerce listeler halinde hazırlanarak Kuruma gönderilmesi, evvelce seçilmiş olan üç kişilik (Banguoğlu, Mazıoğlu, Binanoğlu) Komisyon tarafından incelenerek, uygun görülen terimlerin hazırlayıcılara bildirilmesi ve fiş başına beş liraya kadar para ödemesi kabul edildi.

1) Zooloji terimlexi Sözlüğünü inceleyen komisyonun raporu kabul edildi. Ancak komisyonun işaret ettiği pürüzlerin yazarı tarafından düzeltilmesinden sonra Yönetim Kurulunca basılma kararının verilmesine, eserin tümü hakkındaki rapor olumlu olduğundan yazara, eserin telif ücretinin 2/3 si oranında avana verilmesine karar verildi.

1) Yapılmaları Kurumca kararlaştırılan ve tutarları 5000 liradan fazla olup, bir heyete veya bir şahsa verilen bir yayın için ayrı bir şartname hazırlanmasını ve bir sözleşmeye bağlanmasını, bu sözleşmede (mukavelede) için bitirme süreleri, verilecek öndeliklerin belirtilmesini isteyen Civaoglu'nun önerisi kabul edildi.

k)Terim Kolu raporu alınan kararlarla birlikte tümü ile oya konup kabul edildi.

Üçüncü Birleşim-Birinci Oturma

4 şubat 1962, saat: 9.30

1. Başkan Selâhattin Batu, çoğunluk olduğunu bildirerek oturumu açtı. Yayın Kolu raporu okundu. Kol Başkanı derginin durumu üzerinde açıklamalar yaptı. Genel yazmanlık raporunda sözü edilecek olan Kurum'un 1962 yılı içinde yayımlıyacağı eserler konusunun Yayın Kolu raporu konuşulurken ele alınması oya konup kabul edildi.

a) Dergi için bir fon kurulması ve fonun miktarını saptama işi, parasız dağıtılan dergiler meselesi ile Osman Attilâ'nın ücretinin halledilmesi konularını inceleyerek, Tuğrul, Arısoy, İğdemir, ve Yayın Kolu Başkanı'ndan bir komisyon kurulması kabul edildi.

b) Nutkun bitününün türkçeleştirilmesi önerisi oya konup kabul edildi. Nutkun türkçeleştirilmesi işinin, Karal, Ağakay, ve Şıncı'dan kurulu komisyona verilmesi kabul edildi.

c) Gençler için Nutuk'tan yapılacak "Özetli seçmeler" için ayrıca komisyon kurulması sonraya bırakıldı.

ç) Şiir antolojisi için Yetkin, Bursal, ve Batu'dan bir komisyon kurulması ve antolojiyi hazırlama işinin bu komisyona verilmesi oya sunulup kabul edildi.

d) Akeoy'un "Dil Üzerine" adlı kitabının basılması oya sunulup prensip olarak kabul edilmiştir.

e) Yayın Kolu'nun hazırladığı "Türk Dil Kurumu'nun 1962 yılı içinde yayımlıyacağı Eserler" listesindeki eserleri sıraya koyma ve yayımlama yetkisinin Yürütme Kurulu'na verilmesi oya sunulup kabul edildi. Bu liste için alınmış olan Ataş kitabının bastırılması ile İmlâ Kılavuzu'nun 7. basımının yapılmasına karar verildi.

2. Kurum'un 1962 yılında yayımlıyacağı eserler içinde olan Derleme Sözlüğü için komisyonun verdiği rapor okundu.

a) Danışma Kurulu tarafından verilen raporda gerekli görülen belirli sayıda düzeltmelerin yapıldıktan sonra basılmasına,

b) Adının 88z Derleme Dergisi II olmasına

c) 5000 tane basılmasına karar verildi.

3. Genel Yazmanlık raporunun okunmasına geçildi.

a) İstanbul'da bir Yönetim Kurulu toplantısı yapılması önerisi görüldü. Uç öneri ileri sürüldü: 1) İstanbul'da olmak üzere bir dördüncü Yönetim Kurulu toplantısı yapılması, 2) Yine Uç toplantı olması, fakat toplantıların gün bakımından uzatılması, 3) Mayıs toplantısının geniş tutulması ve İstanbul'da yapılması.

Bunlardan: Yönetim Kurulu toplantılarının dışında İstanbul'da ya da başka bir şehirde bir toplantı yapılması oya sunulup kabul edildi. Yönetim Kurulu'nun İstanbul'da bir dördüncü toplantı yapması önerisi kabul edilmedi.

-7-

Yönetim Kurulu toplantılarının ihtiyac halinde 4 güne çıkarılması oya konulup kabul edildi.

b) Cıvaoğlu'nun "müzakere usullerimizi değiştirelim, Başkan'a geniş yetki verelim, konuşmaları ayarlasın, gereksiz uzamalarda, gereksiz yerlerde müdahale etsin, yerinde müdahale etsin" önerisi kabul edildi.

c) İstanbul'da yapılacak toplantının gündemi, süresi, konusu ve para durumunu tesbit işinin Yürütme Kurulu'na bırakılması oya konulup kabul edildi.

Üçüncü Birleşim-İkinci Oturum

4 Şubat 1962, saat:15.00

1. Başkan Batu çoğunluk olduğunu bildirerek oturumu açtı. Genel Yazmanlık raporunun görüşülmesine devam edildi.

a) Yönetim Kurulu toplantılarına arka arkaya üç toplantı gelmiyince Yönetim Kurulu üyeleri için Tüzük hükümlerini tatbik etme önerisi kabul edildi.

b) Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in Türk Dil Kurumu Onur Üyeliği'ne alınması oya sunulup kabul edildi.

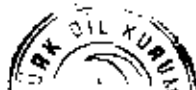
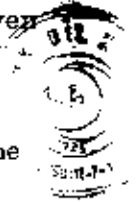
c) Başol, Seçkin ve Orbay'ı Kurum üyeliğine alma önerisi kabul edildi.

ç) Komisyonlara verilecek inceleme ücreti, inceledikleri eserin telif ücretinin % 10'unu geçmemek üzere Yürütme Kurulu'nun takdirine bırakılması oylanıp kabul edildi.

d) İstanbul bürosu için yer temini konusunda evvelce verilmesine karar alınmış olan 500 liranın içinde harcama yapılmasına, Mürder'in bu büro işleriyle görevlendirilmesine,

e) Tirişoğlu'nun Deyimler Sözlüğü adlı eseri üzerinde rapor hazırlandıktan sonra görüşülmesine,

f) Yaşar Önen ve Cemil Ziya Şenbay'e verilmiş olan Almanca-Türkçe Sözlüğün hazırlanan bir örneğinin incelendikten sonra alınacak raporunun Mayıs toplantısına getirilmesine karar verildi.

-6-

Genel Yazmanın açıklamasında geçen karara bağlanması gerekli işlerden:

a) 1 mart 1961 de 600.- lira aylıkla yarım gün çalışmak üzere Kurum muhasebeciliğine atanan Hilmi Tuner'in bütün gün çalışması Kurum için yararlı görüldüğünden 1 şubat 1962 den bağlamak üzere kadrosundaki 1100 lira aylıkla bütün gün çalışmasını öneren Yürütme Kurulu kararı,

b) Yönetim Kurulu'nun 23-25 Eylül 1961 günlü kararı gereğince serbest bırakılan 900 liralık Yayın memurluğu kadrosuna Ali Pisküllüoğlu'nun 600.- lira ile 1.10.1961 den bağlamak üzere atanmasını öneren Yürütme Kurulu kararı,

c) Yönetim Kurulunun aynı tarihli kararı ile serbest bırakılan daktilo kadrosuna Ömer Eryiğit'in 600.- lira aylıkla atanmasını öneren Yürütme Kurulu kararı,

ç) 1 Mart 1962 de yükselme süresini tamamlamış olan Sözlük Kolu uzmanı Ferit Devellioğlu'nun bir üst dereceye yükseltilmesini öneren Yürütme Kurulu kararı kabul edildi.

2. Gündemin Saymanlık raporu maddesine geçildi. Saymanlık Raporu denetçi raporu ve saymanlığın cevabı okundu.

a) 1. Toplantı ekolonunun eksiklerinin tamamlanması için bütçenin VI. Kurultay giderleri bölümünden 20.000 liranın üçüncü bölümünün ikinci Demirbaş maddesine aktarılmasını, 2) Yerli tesislerin olağanüstü bütçeye yazılacak ödenekle yaptırılması hususlarının karara bağlanmasını öneren Tuğrul'un yazılı önerisi kabul edildi.

3. Yayın kolunda redaksiyon işlerinde çalıştırılmak üzere eldeki çevirmen kadrosuna uzman niteliğinde yabancı dil bilir bir kişinin atanması kabul edildi.

4. Tanıtma Kolu'na en çok 30 liraya kadar gündelikle ve Kurultay'a kadar süre ile çalıştırılmak üzere bir memur alınması kabul edildi.

5. Fransızca-Türkçe Sözlük'ün fiyatının 30 lira olması, öğretmen ve öğrencilere indirimli olarak verilmesi önerisi oya konup kabul edildi.

6. Terim Kolu'na bir uzman alınması, alınacak bu uzmanın Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu olması, yabancı dil bilmesi ve Kurum'a yarışma ile aday olarak alınması şartı ile oya sunulup kabul edildi.

7. Saymanlık raporu ile ilgili konulardan:

a) İstifa eden Gramer Kolu Başkanı'na Dizdaroğlu'nun vekâlet etmesi ile birlikte Başuzman A. Hilâçar'ın bu kolda görevlendirilmesi önerisi oya sunulup kabul edildi.

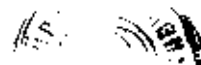
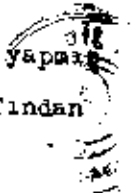
b) Tuğrul'un İş Bankasındaki hesabı kapama önerisi kabul edilmedi ve İş Bankasındaki kredi hesabının devam etmesine karar verildi.

Saymanlık, denetçi raporu ile cevabı tütü ile oylanıp kabul edildi.

8. 26 yıllık bir çalışmadan sonra Sözlük Kolu Başkanlığından ayrılan Aşakay'a Onur Üyeliği verilmesine, bu belgenin kendisine üç kişilik bir kurul tarafından sunulmasına karar verildi.

9. Sözlük'ün 4. basımının hazırlıkları için önceden çalışmalar yapmış olan Ankara ve İstanbul komisyonları raporlarının Yürütme Kurulu tarafından ele alınarak gelecek toplantıya getirilmesine,

10. Aksoy'un Sözlük Kolu Başkanlığına vekâlet ederek yönetim işlerine bakmasına ve Binanoğlu'nun Sözlük Kolu'nda Sözlüğün 4. basım hazırlıklarıyla uğraşmasına ve kendisine özel formülle ücret verilmesine karar verildi.

11. Gündemin "Komisyonlar" ve "Yeni Üyeler" maddelerinin gelecek toplantıya kalması oya sunulup kabul edilmiştir.

12. Gelecek toplantının Mayıs'ta tatile raslıyan bir zamanda yapılmasına karar verilmiş ve toplantıya son verilmiştir.

Akçakay

Akçakay

Akbal

Akinci

Aksoy

Aksoy

Arısoy

Arısoy

Banguoğlu

T. Banguoğlu

Birsel

Birsel

Cin

Cin

Cıvaoğlu

Cıvaoğlu

Dizdaroğlu

Dizdaroğlu

Dürder

Gencan

Gencan

İğdemir

İğdemir

Karal

Kocagöz

Levend

Levend

Mazıoğlu

Mazıoğlu

Özerdin

Özerdin

Sinanoğlu

Sözen

Taner

Tuğrul

M. Tuğrul

Tirali

Tirali

Yetkin

